

Wederzijds commitment

Morgen houd ik een praatje voor een kritisch onderwijskundig publiek. Het gaat over 'commitment'. Die term heb ik niet zelf bedacht. Het is een kernconcept in de onderwijsfilosofie van de Universiteit Utrecht.¹ De docent en de student moeten wederzijds 'commitment' betonen. Beiden moeten toegewijd zijn aan het gemeenschappelijke doel: dat de student de bestmogelijke prestaties levert in het kader van zijn of haar studie. De docent biedt de studenten een soort studiecontract aan: 'Als jij je als student voor een cursus inschrijft, en je voldoet aan de ingangseisen en aan de inspanningen die ik van je verwacht in de cursus, dan spreken we af dat ik als docent mijn uiterste best doe om je naar een voldoende resultaat te begeleiden, wat we meteen aan het einde van de cursus zullen vaststellen.'² Waar komt dat ambitieuze idee vandaan?

In 1998 startte, binnen de Universiteit Utrecht, het *University College Utrecht* (UCU), een Engelstalig, op Noord-Amerikaanse leest geschoeid 'residential - international - honors - liberal arts - college'.^{3,4} Deze driejarige bacheloropleiding fungeerde als proeftuin voor onderwijsvernieuwingen binnen de Universiteit Utrecht. Een belangrijk doel van deze proeftuin was: een onderwijsopzet te vinden waarin docenten en studenten zich optimaal betrokken voelen bij de opleiding en bij elkander. Wederzijds commitment dus. De ontwikkelde opzet blijkt uiterst succesvol te zijn. Docenten en studenten zijn hogelijk gemotiveerd, er worden goede cijfers gehaald en de meeste studenten verwerven in drie jaar het bachelor-diploma. Hoe krijgt het UCU dat voor elkaar?⁵ Ik denk dat de volgende factoren meespelen.

1. Een 'sterk' studiecontract zonder vrijblijvendheid

- zorgvuldige toelatingsselectie op motivatie (brede belangstelling, ambitie, niet te lage VWO-cijfers), internationale oriëntatie, taalbeheersing Engels (TOEFL ≥ 580)
- opleiding volgens expeditiemodel (samen uit samen thuis): slaaggarantie met ijverclausule (A.D. de Groot: i.p.v. veldloopmodel met continue selectie)⁶
- strakke programmering: vier parallelcursussen per semester, studieduur is gelijk aan cursusduur (zes semesters à 30 studiepunten)
- hogedrukpan: studeren is een *more than full-time job*
- verplichte onderwijsdeelname (toezicht door docent en tutor!)
- op de laatste dag van de cursus moet aan alle cursusverplichtingen voldaan zijn
- een bachelor thesis van beperkte omvang ($7\frac{1}{2}$ studiepunten = 210 uur)

2. Keerzijde van slaaggarantie: niveaudifferentiatie

- liberal arts (geen beroepsopleiding, niet mono-disciplinair); veel keuzevrijheid (mogelijkheid om zwaardere dan wel minder zware vakken te kiezen)
- brede major (Humanities / Science / Social Science) ter grootte van 75 à 90 van de 180 studiepunten, inclusief bachelor thesis
- geen scherp gedefinieerde minimum-eindtermen (behalve qua taalbeheersing: Advanced level in English; en Intermediate level in een niet-moedertaal)
- onvoldoende eindcijfers van cursussen kunnen in enige mate gecompenseerd worden
- elke cursus heeft een tamelijk grote omvang ($7\frac{1}{2}$ studiepunten = 210 uur), zodat onvoldoende deelcijfers binnen een cursus door voldoende deelcijfers gecompenseerd kunnen worden
- evenwichtige spreiding van taken over de hele cursus, met relatief veel werkstukken, referaten, discussies, projecten (waarin high achievers kunnen excelleren)
- ambitieuze high-achiever wordt gestimuleerd hoge cijfers te halen en extra onderdelen te doen (vijfde cursus per semester, vijfweekse summer course; honors thesis naast reguliere bachelor thesis)

3. Flexibel time management

- programmaduur per jaar (1680 uur): 32 i.p.v. 42 weken; dus ook ...
  - eigenzinnige interpretatie van de nominale wettelijke studielast: $52\frac{1}{2}$ i.p.v. 40 uur per week; en
  - lange kerstvakantie (ca. 6 weken) en zomervakantie (ca. 14 weken) als buffer voor studenten met te laag beginniveau: remedial opdrachten vóór de start van de cursus
- reductie van reis- en verliestijden door optimaal voorzieningsniveau op de campus: volpension (7 dagen per week), optimale onderwijs-, studie- en recreatievoorzieningen
- lange bedrijfstijd: studievoorzieningen zijn zeven dagen per week geopend, ook 's avonds

- elke cursus duurt tamelijk lang (16 weken), zodat tijdelijke inzinkingen nog hersteld kunnen worden
- buffer voor minder vlotte studenten:
  - remedial onderwijs tijdens de cursus (op woensdagen)
  - de midterm breekweek (een semester bestaat uit 15 lesweken en een breekweek)
  - (bij uitzondering:) *end of term extension* van één week (zie onder punt 8)
  - het zomersemester (vijfweekse full-time course in mei/juni; bedrijfsstage i.p.v. bachelor thesis)
  - of eventueel een vijfde cursus per semester (in geval van credit shortage)

4. Kleinschalig

- numerus fixus (650 studenten, waarvan 230 à 260 eerstejaars)
- verplicht wonen op de campus
- vele extracurriculaire, culturele, sportieve, sociale activiteiten; het UCU is een 'totale' gemeenschap, je hebt aan elkaar genoeg; buitenlandse studenten (<40% van studentenbevolking) blijven ook in de weekends op de campus
- intensief onderwijs in kleine klassen (max. 25 deelnemers) (nadeel: mogelijke problemen bij overtekening van een cursus)
- semestersysteem met vele tussentijdse toetsmomenten en feedback
- intensieve studieloopbaanbegeleiding (tutoraat); midterm-gesprek
- dus ook: naleving van studiecontract is controleerbaar

5. Vraaggestuurd curriculum

- gericht op intellectuele en persoonlijke vorming
- aansluitend bij eigen belangstellingen (ook binnen de cursussen)
- breed onderwijsaanbod (α , β en γ) met veel keuzevrijheid
- convergente opbouw, uitmondend in major (jaar 2 en jaar 3)
- focus op maatschappelijk relevante problemen, multidisciplinair aangepakt
- veel aandacht voor algemene academische vaardigheden (waaronder talenkennis)

6. Matching (allocatie i.p.v. selectie tijdens de opleiding)

- scherpe definitie van doelgroep van de opleiding
- scherpe toelatingsselectie (uitsluitend leden van de doelgroep worden toegelaten)
- plaatsing in talencursussen op basis van diagnostische plaatsingstoets; en niveaudifferentiatie: eventuele vrijstelling voor talencursussen levert geen studiepunten op
- talentontwikkeling: doel is het beste uit de student te halen
- taken zijn uitdagend en veeleisend, maar haalbaar
- intensieve studieloopbaanbegeleiding (tutoraat); de tutor heeft niet alleen helpende maar ook toezichthoudende/studieregulerende taken
- heldere ingangseisen per cursus; eventueel remedial opdrachten vóór de start van de cursus

7. Geen import van vertragsrisico's

- eventuele *credit transfer* voor toezwaaiers: hetzij 30 dan wel 60 studiepunten (dus één dan wel twee semesters, niet meer en niet minder)
- desgewenst maximaal *drie* van de 24 cursussen (ad minimaal 7½ studiepunten) buitenshuis, mits dat geen ernstige planningsproblemen geeft (UCU heeft afwijkende academische kalender)
- desgewenst één semester buitenslands (niet meer en niet minder), maar in dat geval niet meer dan *twee* binnenlandse cursussen buitenshuis

8. Gedragsregulering door strakke normen, gunsten, beloningen en straffen⁷

- de studieduur is in principe gelimiteerd tot drie verblijfsjaren
- hogere prestaties worden beloond (vijf diplomaniveaus: regular, honors, cum laude, magna cum laude, summa cum laude)
- diploma geeft geen waterdichte garantie op doorstroming naar masteropleidingen;⁸ dus lage prestaties (tot uitdrukking komend in getuigschrift en cijferlijst) worden gestraft door vervolgoopleidingen bij hun toelatingsselectie
- omzwaaien naar andere cursus kan alleen in de eerste cursusweek met toestemming van de tutor; achterstallig werk in de nieuwe cursus moet worden ingehaald

- overschrijding van deadlines kan tot lager cijfer leiden
- alleen bij goede redenen zoals ziekte kan de tutor één week verlenging van de cursus toestaan (ruimere verlenging alleen in uitzonderingsgevallen, via de Dean of Education)
- een F-score (Fail) levert geen studiepunten op en leidt tot een 0-cijfer in je GPA (grade point average)
- een W-score (Withdrawal), die niet meetelt in je GPA, wordt alleen toegestaan bij overmacht of dringende persoonlijke omstandigheden
- geen herkansingstentamens; je kunt wel de hele cursus overdoen
- credit shortage en/of een te laag GPA en/of meer dan één onvoldoende per jaar leidt tot *academic probation* (probation contract met verscherpt toezicht) en eventueel tot verwijdering uit de opleiding
- inbreuken op de *honors code* (moral and intellectual integrity; ook: onreglementair bibliotheekgebruik en unauthorized use of internet) kan tot F-score, probation en/of verwijdering leiden
- N.B. verwijdering uit UCU is zeer schadelijk voor je verdere studieloopbaan: je kunt niet terugvallen op een 'regular' (non-honors) variant van hetzelfde programma en *credit transfer* naar een andere, minder brede opleiding is in Nederland slechts tot op zekere hoogte mogelijk

8. (vervolg:) Gedragsregulering buiten de studie

- studenten die zich niet aan de *Code of Social Conduct* houden, komen onder *social probation*, wat tot verwijdering uit de opleiding kan leiden; bij verwijdering worden de pensioengelden verbeurdverklaard
- geen hard drugs en geen huisdieren op de campus; algeheel rookverbod (behalve in het studentencafé en in daartoe aangewezen studentenkamers); geen feestjes met meer dan 30 personen in de *residence halls* (dormitories)
- vaste etenstijden: 07.45-08.45 (za/zo 10.30-12 brunch), 12-13.30, 17.30-19; stilte tussen 23 en 07 uur
- anderzijds: alcohol, soft drugs en logé(e)s zijn toegestaan; en het studentencafé heeft ruime openingstijden (22 tot 02 uur, dinsdags tot 04 uur, vrijdags ook van 16 tot 20 uur)
- de bewoners zijn verantwoordelijk voor het schoon- en op orde houden van hun *residence hall*
- studenten onder *academic probation* c.q. *social probation* mogen geen (al dan niet betaalde) functies/ bijbaantjes binnen UCU vervullen en mogen geen buitenlands semester doen; ouders worden in kennis gesteld

9. Lidmaatschap van een uitverkoren community

- actieve PR; paradepaardje van universiteitsbestuur
- hoge studiekosten;⁹ behoudens UCU-scholarship
- docenten worden gevraagd op basis van bewezen kwaliteiten
- één op de drie docenten is hoogleraar
- docenten hebben geen onderzoekstaken binnen hun UCU-aanstelling
- student voelt zich serieus genomen door docenten, als gelijkwaardige partner
- student voelt zich lid van een elite; noblesse oblige
- network-building wordt opgevoerd als één van de 'benefits' van de opleiding
- excelleren wordt positief gewaardeerd en beloond

Naschrift (I)

Het UCU afficheert zichzelf als een *honors college*. Ik vermoed dat het UCU daarmee bedoelt: een opleiding waarin *sommige* studenten, dankzij *eigen* ijver en begaafdheid en dankzij *wederzijds* commitment aan talentontwikkeling, een hoger gewaardeerd diplomaniveau kunnen bereiken. Het UCU garandeert *niet* dat al zijn gediplomeerden een excellent eindniveau hebben, maar dat tijdens de opleiding *Ruim Baan voor Talent* is geboden.¹⁰ In de rapportage van Pierre van Eijl et al. (2007, zie eindnoot 4) over honorsprogramma's in het Nederlandse hoger onderwijs, wordt onvoldoende onderscheid gemaakt tussen enerzijds honorsprogramma's die *uitsluitend* bestemd zijn voor excellente studenten en anderzijds honorsprogramma's (zoals het UCU) die aan *iedere* toegelaten student (waaronder hoger- én lagergetalenteerde studenten) optimale mogelijkheden en impulsen willen geven om zijn of haar talenten te ontwikkelen. Voor de toelatingsselectie maakt dat nogal wat verschil. Tot de eerstbedoelde programma's worden uitsluitend *high potentials* toegelaten. Voor de laatstbedoelde programma's geldt veeleer als toelatingseis dat ze gemotiveerd zijn om *met grote toewijding* hun (grotere of geringere) talenten te ontwikkelen. Wat de beide soorten honorsprogramma's gemeen hebben is dat studenten hoogwaardige service krijgen in een *sterk studiecontract met ijverclausule*. In beide soorten honorsprogramma's staat wederzijds commitment centraal.

Naschrift (II)

Mijn verhaal startte bij de ambitieuze onderwijsfilosofie van de Universiteit Utrecht. In hoeverre is haar ambitie realistisch? Ik nodig u graag uit *met kritische zin* te discussiëren over de vraag aan welke voorwaarden moet worden voldaan voordat *een sterk studiecontract met ijverclausule* realiseerbaar is binnen de reguliere bacheloropleidingen van het Nederlandse hoger onderwijs.

Wes Holleman

weblog onderwijs 5-12-2007

www.onderwijsethiek.nl

¹ Het zgn. Utrechtse Onderwijsmodel. Zie *Bachelor-master in het kort*; URL:

<http://www.uu.nl/uupublish/homeuu/onderwijs/bachelormasterin/25587main.html>.

Op weg naar actief studeren; URL: http://www.uu.nl/uupublish/content-cln/307667_Deel_1.pdf.

Richtlijn Onderwijs; URL: http://www.uu.nl/uupublish/content-cln/richtlijn_2006.pdf.

² *Wederzijds commitment: studiecontracten in het Utrechtse onderwijsmodel*; URL:

<http://www.uu.nl/uupublish/content-cln/Meded78.pdf>.

³ URL: <http://www.ucu.uu.nl/>. Ik ken het UCU niet van binnenuit, maar ik heb in 2001 samen met UCU-

docent Martin Cadée een voorlichtingsrapport geschreven over *Het onderwijsprofiel van het University College Utrecht*; URL: <http://www.uu.nl/uupublish/content-cln/Meded65.pdf>. Dit jaar publiceerde het UCU zijn zelfstudierapport (http://www.ucu.uu.nl/_files/other/UCU%20selfevaluation.pdf) en het visitatierapport t.b.v. de accreditatie (http://www.ucu.uu.nl/_files/other/UCUaccreditationREPORT.pdf).

⁴ Verder kon ik beschikken over *Casusbeschrijving honorsprogramma University College Utrecht* (Karin Scager, IVLOS/uu 15-2-2007, ter perse) en over de recente publicatie *Honours, tool for promoting excellence* van Pierre van Eijl et al. (2007), waarin het UCU eveneens aan de orde komt; URL:

<http://www.uu.nl/uupublish/content-cln/honourseijl.pdf>.

⁵ De onderstaande beschrijving berust op openbare (schriftelijke en digitale) bronnen, die in de eindnoten verantwoord worden.

⁶ *Selectie voor en in het hoger onderwijs* (1971).

⁷ *Student Handbook*. URL: http://www.ucu.uu.nl/_files/Handbook/Student%20Handbook%2006-07.pdf.

⁸ De oprichters van het UCU hebben zich in hun onderwijsopzet laten inspireren door de ideeën die de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) in 1995 ontvouwde in haar rapport *Hoger onderwijs in fasen* (<http://www.wrr.nl/content.jsp?objectid=2550>): de universitaire bachelorstudie moest een *zelfstandige* opleiding worden, waarin studenten een *academisch denk- en werkniveau* ontwikkelen.

⁹

Costs 2008-2009 (http://www.ucu.uu.nl/17.phtml)	€(EU-students)	€(Non-EU students)
Collegegeld	1.565,-	6.500,-
Extra bijdrage UCU	650,-	650,-
Visum - application	-	450,-
Volpension (32 weken eten en 43 weken wonen)	7.348,-	7.348,-
Studentenvereniging	50,-	50,-
Verzekering	1.000,-	1.000,-
Boeken (circa)	600,-	600,-
Persoonlijke uitgaven (circa)	1.500,-	€ 1.500,-
Som Totaal	€ 12.713,-	€ 18.098,-
Overige kosten van levensonderhoud (20 weken kerst- en zomervakantie)	p.m.	p.m.

¹⁰ Dat was het doel van het OCW-project *Ruim Baan voor Talent* (2004-2007). URL: <http://www.nieuwsbank.nl/inp/2004/06/07/R300.htm>.